

Дискуссионность понятия «духовная культура» в современных украинских научных исследованиях.

Аннотация. Предметом данного исследования является анализ ситуации, сложившейся в современных украинских научных исследованиях в результате игнорирования генезиса и вообще традиционного содержания понятия духовность. Тема работы – необходимость преодоления дискуссионности в определении одного из самых кардинальных понятий культуры. Цель работы – указать на причины недостаточности нынешнего функционирования дефиниции. Методология исследования – культурно-исторический и сравнительно-исторический анализ ситуации. Актуальность заключается в попытке объективной оценки ситуации и учета роли культурной традиции в полном объеме. Основные результаты и выводы констатируют, что в этой сфере царит тенденциозное сведение проблемы исключительно к формату светской культуры, субъективизм и некомпетентность.

Ключевые слова: духовность, душевность, религия, образование, культура, мораль.

Chikarkova M., doctor of philosophical sciences, full professor professor of the Department of Cultural, Religious Studies and Theology Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Chernivtsi, Ukraine), E-mail: chikarkova@bigmir.net

The discussion concept «spiritual culture» in modern ukrainian researchs.

Abstract. The subject of this study is to analyze the situation in the modern Ukrainian scientific research as a result of ignoring the genesis and content of the traditional concept of spirituality. At the same time, we observe significant differences in the understanding of the spirituality in Western scientific thought and in post-Soviet science. It is important to notice many reflected on this issue authors cannot trace the genesis of the concept and its polyalternativeness. There are antagonistic views even within the framework of one publication.

The purpose of our investigation is to point out the reasons for failure of the current functioning of the definitions in the modern Ukrainian scientific thought. Research methodologies are cultural-historical and comparative-historical analysis of the situation, undertaken with a view to identifying its deep roots.

The actuality of the research lies in an attempt to overcome the randomness of the existing lines of research problems, finding an objective assessment of the situation and taking into account the role of cultural tradition. The main results and conclusions of the investigation settle there are the rampant subjectivism, incompetent and biased mixing problems exclusive to the format of the secular culture in this area. Most researchers use the word spirituality to determine that the Bible is interpreted as sincerity, that is, the human world: political struggle, mentally intelligent search, the passion of love, etc. In such a tumultuous boiling of human passions, desires and events cannot be detected even similarity of fundamentality.

The concept of spirituality, being taken out of the traditional historical and cultural context, hangs in the emptiness. This problem existed in the age of Enlightenment, when secular thinkers supplanted religion to the margins of culture and sought to bring spirituality to the sphere of ethical and aesthetic. However, they do not have much success here. Continuing to inherit such a position means to condemn oneself to further senseless, extremely subjective and superficial study of spirituality.

Keywords: spiritual, hearfulness, religion, education, culture and morality.

УДК 122/129

Коперльос Р. Ю.,

аспірант кафедри філософії та методології науки
філософського факультету

Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
(Київ, Україна), E-mail: salvatorelvira@mail.ru

ПРОБЛЕМА СКЛАДНОСТІ В СУЧАСНОМУ ДИСКУРСІ

Анотація. Цілісне уявлення про концепт складності забезпечується методологічним ракурсом дослідження. Розгляд онтологічного, гносеологічного і методологічного аспектів складності дозволяє враховувати контекстуальні зміни застосування концепту складності

та розуміння складних систем.

Ключові слова: *концепт, складність, складна система, науковий дискурс, методологія.*

Постановка проблеми. Наука XXI століття здійснює поворот від вивчення простих систем до дослідження складних. Дослідження зміщуються у напрямі від закритих до відкритих систем, від лінійності до нелінійності, від розгляду стану рівноваги й процесів, що протікають поблизу такого стану, до вивчення того, що відбувається на великій відстані від стану рівноваги. Наука має справу з об'єктами, поведінка яких є складною, нелінійною, темпоральною, непередбачуваною. Спроби дослідити їх за допомогою концептуальних засобів і методів, успішно діючих в процесі досліджень об'єктів з простою, лінійною, детермінованою поведінкою, виявились малоефективними. Стає все більш очевидною обмеженість багатьох принципів методології лінійної науки, а саме принципів редукції, суперпозиції, лінійності, жорсткого детермінізму тощо. Зіткнення науки зі складними системами і якісно новими динамічними процесами, які з'являються за певним порогом складності, призвело до виникнення цілої низки нових наукових дисциплін і теорій, які проголошували своєю метою вивчення або пояснення феномену складного. Це кібернетика, нелінійна динаміка, загальна теорія систем, теорія особливостей і біфуркацій, теорія турбулентності, теорія катастроф, термодинамічна теорія дисипативних структур, стійкості і флуктуацій, синергетика, теорія нелінійних середовищ, теорія генерації лазера, теорія хаосу та багато інших. Все це визначає нагальність філософсько-методологічного аналізу яким чином вивчення складних систем відображається у сучасному науковому дискурсі.

Актуальність теми дослідження спрямована на те, що попри існування значного масиву літератури, в якій більшою чи меншою мірою висвітлюються різні аспекти проблеми складності, все ж стан філософсько-методологічного осмислення концепту «складність» з методологічного ракурсу розгляду не можна визнати достатнім та незаперечним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблеми складності в межах постнекласичної раціональності ґрунтувалося на методологічній проблемі складності як розгляді способу опису та пояснення: складності методів і засобів освоєння дійсності; складності форм знання про складні об'єкти. Те чому надає методологічну перевагу суб'єкт пізнання та дії має бути обґрунтоване у межах методологічної свідомості. Висвітлення цієї проблеми було здійснено В. Аршиновим, В. Будановим, І. Добронравовою, О. Князевою, С. Кримським, В. Кузнєцовим, С. Курдюмовим, Ю. Мелковим, Г. Ніколіс, Дж. Ніколісом, І. Пригожиним, Ю. Сачковим, Я. Свірським, І. Стенгерс, В. Степіним, Л. Фінкелем, Г. Хакеном, І. Черненко та багатьма іншими.

Мета полягає у виявленні змісту концепту «складність» на основі філософсько-методологічного аналізу його вживання у сучасній науці. **Завдання:** розглянути концепт «складність» в онтологічному, гносеологічному та методологічному аспектах його застосування у наукових дискурсах; роз'яснити підходи розуміння складності систем та прояснити багатоманітність представлення складності.

Виклад основного матеріалу. Стрімке поширення стилів нелінійного та складного мислення у всіх сферах наукової та практичної діяльності потребує філософського осмислення їх методологічних настанов, визначення перспектив виникнення складного нелінійного мислення і з'ясування того, як застосовується, пояснюється та розуміється складність у різних наукових дискурсах. Тут важливим є комунікативний аспект дискурсу, оскільки під час наукової революції: маємо справу не з викладом тексту, а з дискурсом, що має певний контекст, який не є сам собою зрозумілий, а постійно прописується. Цей контекст складає система засад науки, що в ході революції як раз переглядається: а саме, ідеали та норми дослідження, наукова картина світу, філософські ідеї та категорії. Трансдисциплінарність і міждисциплінарність, характерна для вивчення складних систем, обумовлює

комунікацію між науковими спільнотами, котрі представляють різні уявлення про складність і застосування їх у різних наукових дисциплінах.

Дослідження розуміння складності систем можна узагальнити в чотири підходи:

1. Складні системи представляють собою системи з поганою організацією. До них відносяться так названі дифузні з великою кількістю змінних між якими не можливо встановити перегородки, що розмежують компоненти. В них постійно йдуть дифузні процеси. Складними вважаються також системи функції яких залежать від навколишнього середовища.

2. Під складними розуміються такі системи, які не можуть бути точно математично описані, але мають під собою об'єктивний онтологічний зріз, оскільки описанню не піддаються варіативні, стохастичні багаторівневі системи. Недолік цього підходу в тому, що світ складних систем виявляється занадто великим, бо строго математично описаних систем дуже мало.

3. Складними вважаються системи цілеспрямованої поведінки, тобто соціальні. В цьому випадку складні системи співпадають з людиною її соціальною організацією, що не завжди виправдано, бо складність нетотожна цілеспрямованості.

4. Складність виводиться з теорії множин як елемент тієї більшості, вона виступає як більшість. Тут складність ототожнюється з поняттям «багато», котре пристосовується до елементів, структур, властивостей, функцій.

Так у наукових підходах та дискурсах до розуміння складності можна помітити тенденцію багатоманітності та багатовимірності концепту «складність» у залежності від зрізу в якому його застосовують. Хоч кожна наукова дисципліна зводить для себе та своєї теорії «складність» як поняття (намагається дати власне визначення та пояснення для конкретної системи) її дослідження цим не вичерпується, саме через це складність і набуває своєї різноманітності. Адже чим більше прагнення науковця чи дослідника звести складність до простого тлумачення, все виходить навпаки складність стає все більш складним концептом.

В зв'язку з цим російський дослідник М. Каган зазначає «дослідження складності стало однією із основних онтологічних, гносеологічних і методологічних проблем сучасного мислення; ... розвиток суспільного буття, культури, наукові відкриття у всіх галузях знання довели, що світ, суспільство, людина незмірно складніші, ніж це уявляли раніше, і це скомпрометувало редукціоністську методологію пізнання, що намагалася зводити складне до простого, змусило шукати альтернативні способи пізнання для розкриття таємниць складного» [3, с. 360].

В онтологічному аспекті концепту «складність» проблемою постає багатоманітність смислів, оскільки в різних контекстах він набуває різноманітного навантаження. Так саме буття одночасно і просте, і складне, але в різних аспектах (основа буття виступає як проста актуально і складна потенційно). До онтологічного розуміння складності належить і те, що ступінь складності залежить від ступеню розвитку суб'єкта і засобів, котрі він використовує. Система складна в онтологічному смислі, якщо кількість її елементів достатньо велика. Наприклад, в психології доведено, що колективи в яких кількість членів більше 7 розпадаються на підгрупи.

Такий аспект спостерігається і на еволюційному рівні складності – множинність підсистем, рівнів, ієрархічність та на фізичному – колосальні просторово-часові розміри об'єкта, велика маса, енергія, ентропія тощо.

Частіше за все, онтологічний аспект стосується складності системи та розглядає еволюцію розвитку систем: від простих до складних; цілісність системи; ієрархічність та взаємозв'язок одних складних систем з іншими.

Онтологічно різні уявлення про складність взаємодоповнювані: екзистенційним, філософським, науковим і феноменологічним рівнями. Екзистенціальний рівень складності дозволяє приймати до уваги різноманітність підходів до концепту складності. На філософському рівні розглянуті моделі свідомості та інтелекту, реалізуються типові проекти когнітивної науки. В рамках наукового рівня виділені

чотири класи фізичних теорій предмети яких поділювані за своєю динамічною складністю на статичні, динамічні, еволюційні та самоорганізовані. В рамках феноменологічного рівня, найбільш важливого для масової свідомості, введено поняття третьої культури, яка базується на досягненнях нової, постнекласичної науки. «Онтологічне розуміння складної системи як об'єкта не розгортає пізнавальної процедури, не дає методологічної програми. Тому пошук єдиного розуміння системи виключно в цьому напрямку – тупиковий шлях» [1, с. 172].

Гносеологічним аспектом (та гносеологічною проблемою) є використання концепту «складність» та інших споріднених з ним понять (хаос, цілісність, самоорганізація, саморозвиток) є пізнання сутності складних систем, світу та складності як такої, а також складність смислу. Тут складність виступає загальною властивістю пізнавальної системи «суб'єкт – об'єкт» (якщо суб'єкт не здатен пізнавати об'єкт старими методами, то застосовуються нові що достатні для пізнання та побудови адекватної моделі об'єкта).

Саме тому важливим для такої проблеми є наукове мислення та науковий дискурс, котрі суттєво оптимізують життєдіяльність людини у реаліях нестабільного мегасоціуму, екологічних та екзистенційних ризиків. Сучасне наукове мислення вирізняють складність, системність, нелінійність, самоорганізацію, полілогічність, креативність, евристичність, інноваційність, рефлексивність як орієнтири продуктивного наукового пізнання [2]. Але для пізнання складності потрібне дещо інакше мислення ніж існуюче наукове і таким є складне мислення, котре є більш продуктивним для тлумачення та окреслення складності в різних наукових дискурсах.

Формування ідеї складності в системах полягала в тому, що знання у цілому, як і світ у цілому являють собою нескінченний об'єкт, що принципово не співвідноситься з поняттям «система». З сучасних позицій ясно, що це поняття є спосіб кінцевого уявлення нескінченно складного об'єкта, і в цьому полягає його гносеологічна сутність. Тож дослідників не влаштовував термін «система» для пояснень об'єктів, які вже перетворились на складні, через що системи почали досліджуватись з точки зору їх складності.

Розвиток всієї системи теоретичного знання та змістовно-методологічного збагачення наукового досвіду та дискурсу в напрямку різнобічної конкретизації єдності найзагальніших знань про Всесвіт і Людину – можна віднести до методологічного аспекту складності. В цьому аспекті проблема статусу методології – це не просто проблема термінологічно-гносеологічної парадигмальності, а світоглядне джерело цілісності всієї системи зв'язків філософії і конкретних наук, проведення мета-наукових пошуків. Сутність методології безпосередньо пов'язана з розкриттям її багатогранності у напрямі поглибленого пізнання світу.

Методологічний аспект складності розглядається як складність способу опису або пояснення (або взагалі про складність форм знання, а також визначення, обчислення передбачуваності). Мається на увазі складність методів і засобів освоєння дійсності, а також складність форм знання про її об'єкти. Також методологічною проблемою являється сам метод пізнання складного, котрий має когерентно вбудовуватись у власні знання та те, чому надає методологічну перевагу суб'єкт пізнання та дії (Е. Морен). Так робиться вихід на складне мислення та нелінійне мислення. І як наслідок постнекласична наука та методологія з неповним описом категоріальних засад методологічних принципів таких стилів наукового мислення, призводить до ідеї виникнення складного нелінійного мислення у межах сучасного наукового дискурсу.

Цікавими є дослідження складності та наполягання на її багатозначності, а не понятійності О. Огурцовим, котрий проаналізувавши роботи вчених у цій сфері дійшов висновку, що: для К. Майнцера складність пов'язана з нелінійною динамікою, з малими та локальними причинами, що призводять до непередбачуваних результатів, із фрактальністю систем, що самоорганізуються; для концепції

В. Стьопіна класичної, неklasичної і постнеklasичної науки – з усвідомленням систем, що саморозвиваються; для В. Аршинова – з темпоральним виміром складності, для О. Князевої – з створенням ряду моделей нелінійної динаміки, самоорганізації, динамічного хаосу, автопоезису, фрактальністю; для І. Добронравової – з процесуальністю, темпоральністю, фрактальністю і нелінійністю середовища [6].

На основі різноманітності цих поглядів автор зазначає, що виявлення і вказівка на складність об'єктів дослідження було результатом обмеженості наявних раціональних і методологічних засобів наукового знання; це виявлення і вказівка на такі об'єкти, які не піддаються сформованим аналітичним методам і поняттям, та вводять до складу знання ряд метафізичних і навіть релігійних структур, задають вектор пізнання та фіксують чужорідні моменти всередині філософського і наукового дискурсу, створюючи розширення дискурсів. Отже, оскільки все більше ускладнюються об'єкти дослідження, то відбувається ускладнення самого мислення дослідника та методів, засобів, які він застосовує і якими володіє.

Дослідник у сфері методологічної метафізики тотальності В. Кізіма, розглядаючи складність як таку, котра є притаманною не тільки повсякденній практиці, але й використовується у характеристиці різноманітних онтичних форм людського середовища перебування та практичної діяльності вважає, що її варто сприймати багатоаспектною. Його цікавить тільки один момент розуміння складності (він використовує метафізичний підхід), - це складність речі. Ось як він бачить цю складність:

- складність речей – це те, що визначає не тільки їх самостійність і цілісність, а й їх єдність зі світом. Це – повнота буття у речі. Говорячи про складність речі мається на увазі якась її глибинна таємниця, що виходить за чіткі межі її зримого існування. Однак вона одночасно складає і душу самої речі оскільки позбавлена складності річ перестає бути цілісною, перетворюється на купу простих і мертвих фрагментів. Складність – це опосередкування, яке одночасно розділяє і з'єднує;

- конкретизуючи тезу «складність – це повнота буття в речі», можна сказати далі, що складне в речі є тотальність речі, причому це розуміється не в кантівському статичному сенсі (як єдність різноманіття), а в гегелівському динамічному - розгортається у собі, але єдність різноманіття речі себе зберігає;

- тому аналіз складного є з'ясування будови, механізму, трансформацій і факторів, що детермінують тотальності; оцінка будь-якої буттєвої форми з позицій складності є оцінка її під кутом погляду на неї як на тотальність [4].

На думку автора багатоманітність розуміння терміну «складність» є наслідком підміни складного окремими його уявними і матеріальними моделями, що розуміються насамперед онтично, а саме як «система», «структура», «ієрархія», «мережа», «самоорганізація» тощо, але упускається субстанціонально-онтологічний контекст і сенс самої складності та її життя. Адже саме науковий дискурс розрізняє складність двояко: складність як така (мається на увазі загальне розуміння, тобто за межами середовища, сфери, науки, напрямку застосування) і складність системи/структури, об'єкта/предмета, явища/феномена – не одне і те ж саме. Принципова помилка традиційного розуміння складності полягає у спробах знайти онтологічну повноту складності тільки онтичними засобами замість того, щоб звернутися до з'ясування онтологічної природи самої повноти. Результатом і виявляється редукція істинної складності до безлічі онтологічних її вимірів. Зі сказаного випливає, що незадовільна пізнавальна ситуація зі складністю пов'язана не стільки із самою складністю, скільки з прагненням зрозуміти її неадекватним, тільки онтичним чином. Якщо це дійсно так, то вона може бути подолана простим усуненням даної невідповідності. Тому Кізіма вважає, що метафізичний підхід до складності як тотальності дозволяє це зробити.

На мою думку особливість складності характерна тим, що вона не є однозначною, а є концептуальною і саме в цьому її краса та важливість для сучасного на-

укового дискурсу. Адже у різних науках вона має різне визначення, зокрема, окремо існує складність програм і складність алгоритмів, динамічна і статична складність, складність еволюційна, складність контекстуальна, логічна та багато інших. Іноді кажуть, що складність слід розуміти метафорично, що складна система - це неодмінно система здатна до самоорганізації, вона може бути пов'язана з наявністю великої кількості та різноманітності частин, з великою кількістю зв'язків між цими частинами, може бути обумовлена цілісністю, організацією або емерджентністю своїх властивостей.

Таким чином можна і варто, по-перше говорити про складність як про характеристику явищ, по-друге, сприймати складність як таку, що є утвореною пізнанням. Так складними є системи живої та неживої природи, природні та створені людиною, соціальні організації, екосистеми тощо.

Отже, розуміння складності відбувається через її різноманітну трактовку, застосування та намагання пояснити її через ту чи іншу сферу використання. Складність проявляється в абсолютно всіх сферах людського життя: починаючи від повсякденного її застосування і закінчуючи філософсько-науковим аспектом. Завдяки своїй багатозначності та різному смислового наповненню, котре їй надають ті чи інші дослідники. В межах сучасного наукового дискурсу відбувається висвітлення не тільки дослідження, застосування і аналізу концепту «складність», але і спостерігається його взаємозв'язок іншими спорідненими поняттями, такими як хаос, самоорганізація, саморозвиток та саморегуляція.

Висновки і перспективи подальших пошуків. Саме сучасний науковий дискурс і дає можливість досліджувати складність не як термін чи поняття, а як концепт. Оскільки «складність» не має чіткого визначення та вичерпних характеристик, все це буде змінюватися у залежності від сфери, науки, середовища в якій ми її застосували, розглянули або в якій знайшли. Крім того, оскільки складність є багатовимірною, багатоманітною, багатогранною, ми спостерігатимемо різне її смислове наповнення, тому сучасний науковий дискурс і говорить про складність як концепт. Але тут важливим є те, що в межах такого дискурсу ми можемо звести всю різноманітність визначень концепту «складність» до двох основ на ґрунті яких і розглядається уся ця багатоманітність. По-перше, розуміння складності через її здатність бути властивістю, що засвідчує лінійна наука; по-друге, складність, як певний процес (котрий розумітиметься у кожного науковця по-іншому в залежності, говорять вони про еволюцію, розвиток, систему, структуру тощо та до якої сфери науки він (процес) застосовується), що розкрито нелінійною наукою. Але характерним є те, що між ними немає чіткої межі оскільки складність одночасно може бути двоякою, тобто містити обидва визначення як процесу так і властивості. Наприклад людина є складною і за своїм розвитком (еволюцією), і складною сама по собі, більш того вона як складність складається із елемента більшої складності (мозок).

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Агошкова Е. Б. Эволюция понятия системы / Е. Б. Агошкова, Б. В. Ахлибининский // Вопросы философии. – Москва: Наука, 1998. – №7. – С. 170–179.
2. Добронравова І. С. Філософія освіти за доби постнекласичної освіти / І. С. Добронравова // Філософія освіти. – Київ: Майстер-клас, 2005. – №1. – С. 116–125.
3. Каган М. С. О синергетическом подходе к построению современной онтологии / М. С. Каган // Синергетическая парадигма. Когнитивно-коммуникативные стратегии современного научного познания. – Москва: Прогресс-Традиция, 2004. – С. 350–367.
4. Кизима В. В. Метафизика тотальности: преодоление тупика в понимании сложности / В. В. Кизима // Синергетическая парадигма. «Синергетика инновационной сложности». – Москва: Прогресс-Традиция, 2011. – С. 170–194.
5. Огурцов А. П. Преодоление сложности и расширение границ научной теории / А. П. Огурцов // Философия науки. Философия в мире сложности. – Москва: ИФ РАН, 2013. – Вып.18. – С. 30–48.

REFERENCES:

1. Agoshkova E. B., Akhlibininskiy E. B. Evolyutsiya ponyatiya sistemy [The evolution of

the concept of system] // Voprosy filosofii. – Moskva: Nauka, 1998. – №7. – S. 170–179.

2. Dobronravova I. S. Filosofii osvity za doby postneklasychnoi osvity [Philosophy of education in an era of postnonclassical education] // Filosofii osvity. – Kyiv: Maister-klas, 2005. – #1. – S. 116–125.

3. Kagan M. S. O sinergeticheskom podkhode k postroeniyu sovremennoy ontologii [About synergetic approach to the construction of modern ontology] // Sinergeticheskaya paradigma. Kognitivno-komunikativnye strategii sovremennoho nauchnogo poznaniya. – Moskva: Progress-Traditsiya, 2004. – S. 350–367.

4. Kizima V. V. Metafizika total'nosti: preodolenie tupika v ponimani slozhnosti [Metaphysics totality: overcoming the impasse in understanding the complexity] // Sinergeticheskaya paradigma. «Sinergetika innovatsionnoy slozhnosti». – Moskva: Progress-Traditsiya, 2011. – S. 170–194.

5. Ogurtsov A. P. Preodolenie slozhnosti i rasshirenie granits nauchnoy teorii [Overcoming complexity and expanding the boundaries of scientific theory] // Filosofiya nauki. Filosofiya v mire slozhnosti. – Moskva: IF RAN, 2013. – Vyp.18. – S. 30–48.

Коперльос Р. Ю., аспирант кафедры философии и методологии науки философского факультета Киевского национального университета имени Шевченко (Киев, Украина), E-mail: salvatorelvira@mail.ru

Проблема сложности в современном дискурсе.

Аннотация. Целостное представление о концепте сложности обеспечивается методологическим ракурсом исследования. Рассмотрение онтологического, гносеологического и методологического аспектов сложности позволяет учитывать контекстуальные изменения применения концепта сложности и понимания сложных систем.

Ключевые слова: концепт, сложность, сложная система, научный дискурс, методология.

Koperlos R., postgraduate student of the Department of Philosophy and Methodology of Science, Faculty of Philosophy, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kiev, Ukraine), E-mail: salvatorelvira@mail.ru

The problem of complexity in modern discourse.

Abstract. There are many approaches to philosophical and methodological study of the concept of complexity. You can talk about a number of significant complications, because the epy concept “complexity” shows us the diversity of its meanings, depending on how and where we use it. So as there is no only one definition of complexity this term can be applied relatively different contexts. As a result we have the variety of «complexity.»

Consideration of different scientific discourses makes possibility to take into account the contextual changes of application the concept in science. It was found on the base of analysis of a number of scientists researches that the interpretation of the concept of «complexity» is vary depending on the area in which it is applied.

The concept is an inherent to complexity of modern scientific and methodological consciousness phenomenon, which presence in the scientific discourse let us the reason to call such discourse the postnonclassical one. A postnonclassical development of methodology and the formation of specific styles of scientific thinking needs to use the concept of complexity to describe the complex systems / structures and forms on its own categorical and methodological base. Synergetics, complex systems theory, the science of complexity are involved to study of complexity. These new trends successfully carry out the principles of computer, cybernetic, mathematical modeling of complex systems. This made it possible to understand the development of complex systems in its variability and to attempt to create the appropriate conditions for the implementation of favorable options of development, which in turn affected the ability to foresee the economic crisis, environmental disasters, social aggravation. And in the long term in-depth study will simulate the complexity of the system to receive only one true option. In addition there is awareness of trans- and interdisciplinary research of complexity in all areas of science. This enables us to see and explore complexity in new areas of science.

Keywords: concept, complexity, complex systems, scientific discourse, methodology.